

Radu Paraschivescu (n. 1960, București) trăiește în Balta Albă și se visează la Roma. E mefient față de avioane, reptile și sfaturile medicilor. Croiește articole pentru ziare și reviste, traduce romane, se ocupă cu hermeneutica ofsaidului în emisiuni de analiză fotbalistică și – mai rar decât i-ar plăcea – scrie cărți. Are câțiva prieteni francezi de nădejde (Millefeuilles, Plaisir Sucré, Macaron etc.), fără să-și fi trădat prima iubită: ciocolata de casă. Se îmbată cu vocea lui David Gilmour și chitara lui Mark Knopfler. La Humanitas, domiciliul lui profesional, publică niște cărți de „Râsul lumii”. Se îndrăgostește repede și-i trece greu. Detestă clișeele, laptele și broccoli. A scris despre nesimțiti, Inès de Castro, Maradona și Caravaggio.

Cărți: *Efemeriada* (2000, Libra); *Balul fantomelor* (2000, RAO, reeditare Humanitas, 2009); *Bazar bizar* (2004, Mașina de scris, reeditare Humanitas, 2007); *Fanionul roșu* (2005, Humanitas, Premiul „Ioan Chirilă” pentru cea mai bună carte de sport a anului); *Ghidul nesimțitului* (Humanitas, 2006); *Fie-ne tranziția ușoară: Mici rostiri cu tâlc* (Humanitas, 2006); *Mi-e rău la cap, mă doare mintea: Noi perle de tranziție* (Humanitas, 2007); *Răcani, pifani și veterani* (coord., Humanitas, 2008); *Dintre sute de clișee: Așchii dintr-o limbă tare* (Humanitas, 2009); *Fluturile negru* (Humanitas, 2010); *Toamna decanei: Convorbiri cu Antoaneta Ralian* (Humanitas, 2011); *Astăzi este mâinele de care te-ai temut ieri* (Humanitas, 2012); *Mămuța carpatină* (Humanitas, 2013); *Muște pe parbrizul vieții: Nou catalog de perle* (Humanitas, 2014); *Noi vorbim, nu gândim: Nouă colecție de perle românești* (Humanitas, 2015); *România în 7 gesturi* (Humanitas, 2015); *Povești de dragoste la prima vedere* (coautor, alături de Ioana Părvulescu, Gabriel Liiceanu, Ana Blandiana și Adriana Bittel – Humanitas, 2015); *Cum gândesc politicienii* (Humanitas, 2016); *Aștept să crăpi (de astăzi, în prime time)* (Humanitas, 2016); *Am fost cândva femeie de onoare și alte povestiri* (Humanitas, 2017); *Cartea râsului și a cercetării (Ce se întâmplă cu creierul dacă înveți cuvinte noi în timp ce faci sex)* (Humanitas, 2017); *Două măhuri stau de vorbă: Scene românești* (Humanitas, 2018); *Orice om îi este teamă: Un partid, doi ani și trei premieri* (Humanitas, 2018); *În lume nu-s mai multe Români (planetei noastre asta i-ar lipsi)* (Humanitas, 2019); *Omul care mută norii* (Humanitas, 2019); *Receiem vesel pentru tata* (Humanitas, 2020); *Vitrina cu șarlatani* (Humanitas, 2020); *Acul de aur și ochii Glorianei* (Humanitas, 2021); *Cu inima smulsă din piept* (Humanitas, 2008; reeditare 2022); *Noi suntem români* (Humanitas, 2022).

RADU PARASCHIVESCU

Două măhuri stau de vorbă

Scene românești

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Cuprins

Argument	7
Micul cel (mai) mare	9
Făt-Frumos din abataj	12
Hoandă la Irealitatea	16
Adela celor optsprezece carate	20
Coandă, Tepeș și Coșbuc	23
Elefant și rinocer	26
Nu-l atingeți, că ne mângâie	30
Sfarmă-Piatră și binomul	33
Șoferul lui Voicu	37
Omul, animal politic; animalul, om politic	41
Moțiunea de centură	45
O sentință amicală	48
Gădele adevărului și <i>Sinteza silei</i>	51
Două măhuri stau de vorbă	55
Unt cu ochelari	58
Te vindecă de-ți merge Fulga	61
Milostiv cu pușca-n mână	64
Piese componente și ciozvârte	67
Găini, cozonaci și bormașini	71
Om nepotrivit, loc nepotrivit	74
Magna cum fraude	77
Retevei	81

Mai multe medicamente decât oameni	84
Vacarmul silențios	87
Tanzanezul care înmână	91
Funcționarii dau de furcă	95
Doctor horroris causa	98
Răstălmăcire și candoare	101
Afară cu Shakespeare!	104
Conferința de presă	107
Cașismul de stat	110
Două cârlige	113
Casă și canapea de piatră	116
Cum să întrebi fără să afli	119
Accente false	122
Cerțile dispar	125
Cum devin sportivii chelneri	129
Bunicuța cinică	132
Falsificând cu zâmbetul pe buze	135
Pretutindenarii	138
Trafic de carne și de lacrimi	141
Tonomate cu vești bune	144
Să nu credem în incredibil	147
Un strop de curtoazie	150
Telediva din Carpați	153
Să-l canonizăm!	156
Țâfnă și insulte	160
Realitatea și sfidarea	163
Gunoaie	166
O țintă în poligonul confuziei	169
Ce știm și ce nu (vrem să) știm despre știri	172
Dacă doriți să revedeți	175
Dormitul și clișeul	178
Cârligul cu senzații tari	181

Cum, pe cine și de ce tutuim	187
Pelerinul papuaș	194
Rușine vouă!	197
CNA să vină să vă ia	201
Ferma senatorilor	206
Crucește-te, române (TV)!	210
De la Vlad Țepeș la Vlad Țeapă	214
Lupta crainicului cu burtiera	218
Botez musulman	222
CNCD a călcat pe mantie	225
Tablou, lingou, cavou	229
Dragomirări și energie vicoliană	233
Cu „e”-uri, fără „e”-uri	237
Casandra și urmașii	241

Argument

Cu aproape doi ani în urmă, Dan Turturică mi-a propus să scriu un text pe săptămână pentru site-ul www.Digi24.ro, pe care-l coordonează împreună cu Dinu Gheorghe Jr. Dan a făcut atunci trimitere la o cronică de televiziune pe care o ținusem timp de câțiva ani în paginile unui ziar central și mi-a mărturisit că se amuzase citindu-mă. Îmbujorat sub acțiunea complimentului, am acceptat propunerea.

Apoi, obrăznicindu-mă, am pus două condiții. *Prima*: să nu scriu o simplă cronică TV, ci să fac din produsul de televiziune punctul de plecare pentru o discuție despre metehne, mentalități, proaste deprinderi și derapaje. *A doua*: dacă tot se pune problema amendării ironice a unor gafe, emisiuni, crainici sau comentatori TV, să o pot face și în cazul eventualelor rateuri ale postului Digi 24. Chiar dacă site-ul www.Digi24.ro face parte din aceeași familie cu postul respectiv și chiar dacă sunt eu însumi colaborator al acestui post. Spre bucuria mea, nu au existat obiecții.

Le mulțumesc acum lui Dan Turturică și lui Dinu Gheorghe Jr atât pentru invitația pe care mi-au făcut-o, cât și pentru sollicitudine și discreție. Colaborarea cu ei a fost și este în continuare amicală, deschisă, guvernată de bună-credință și de bune intenții.

Zecile de texte adunate în *Două măhuri stau de vorbă: Scene românești* reprezintă rezultatul unei selecții. Am strâns aici materialele care mi s-au părut mai percutante, mai actuale, mai puțin expuse datării. Hotărârea de-a le pune între coperte ține de dorința de-a le vedea ajunse și sub ochii celor care nu citesc bloguri sau site-uri, preferând mai departe versiunea cărților pe suport de hârtie.

Armătura ironică a textelor din volum nu e consecința unei înăcriri bătrâncioase. Asta e modalitatea mea de raportare la actualitatea românească, după cum au demonstrat deja *România în 7 gesturi*, *Maimuța carpatină*, *Ghidul nesimțitului* sau *Dintre sute de clișee*. În plus, felul cum arată scena publică de astăzi aproape că te obligă la ironie. Fără ca ironia să fie purtătoare de resentiment sau de pornire vindictivă.

R. P.

Micul cel (mai) mare

Pe vremea când lumina venea de la Răsărit, iar Mihail Sadoveanu, consemnând fenomenul, ferecea nația română cu *Mitrea Cocor*, se spunea, în glumă și nu prea, că piticul cel mai mic (sau, la alegere, cel mai mare) din lume era piticul sovietic. Era vremea când toate superlativele erau rezervate „marelui prieten” și când tătucul popoarelor stimula frenetic progresele, inclusiv pe cele din știință și tehnică. De unde și ghicitoarea: „Cum a descoperit Popov radioul?” Răspuns: „Sub pernă. Era un aparat Marconi.”

Pasiunea pentru superlative rămâne nestinsă în România de-a lungul timpului. Casa de avocatură spirituală a excepționalismului carpatin nu doarme și insistă să susțină, în acest avânt insomniac, că trăim într-un spațiu unde cel mai bun lucru pe care-l putem face este să ne admirăm singuri măreția. România nu e singura țară care se pretinde mare pentru a uita că e mică. Dar e cea care ne interesează, fiindcă în ea trăim.

Or, a inventa formule superlative când ești corigent la atâtea criterii elementare trădează un fel de-a fugi din realitate care va trebui introdus rapid în calendarul sporturilor olimpice. O țară lipsită de autostrăzi și spitale se leagănă în iluzia excepționalismului și a fratelui său de cruce, celmaicelismul. O țară plină de analfabeți funcțional se chinuie să-și illustreze detenta fabricând produse care ies din conturul normalității.

O țară cu școli în care plouă și în care veceul e în fundul curții se păcălește singură prin îndelungi artificii cosmetice. O țară unde lumea nu mai citește adulemecă lacom Cartea – a adevărat, a Recordurilor. O țară plină de gropi și de boli cochetează cu vârful clasamentului. O țară cu mortalitatea infantilă cea mai mare din Europa exaltă traiul bun și se visează deasupra celorlalte.

Televiziunile reflectă fără să obosească aspirația românească spre culmi. Iar într-o țară care a trăit decenii întregi pe cartelă, demonstrațiile de forță nu pot să se desfășoare decât în orizontul crăpelniței. În acest sens, 1 Mai e de fiecare dată, pentru posturile TV, un bun prilej de a revizita vechi obsesii. Printre ele, împănarea culinar-calorică. Marea veste pe care găsim de cuviință s-o comunice crainicii și reporterii de știri de la ProTV este că, într-un parc bucureștean, poporețul se poate înfrupta dintr-un mic lung de 64 de metri. În răspărul noțiunilor de *haute cuisine* și *fine dining*, ajungem unde ne place: în zona lui „cel mai cel și cea mai cea”.

Mai mult, micul românesc din 2017 îl spulberă pe cel din 2014, care măsoara, amărătul de el, doar 25 de metri (dar ai cărui bucătari aveau la gât cravata roșie de pionier, semn al unei jalnice inadecvări și confuzii). În cazul în care lucrurile vor merge bine, micul din 2020 va fi lung cât Pasajul Basarab, iar cel din 2030, cât ultimul tronson de autostradă care se fisurează la trei luni după inaugurare. Iar dacă, sceptici și cărcotași cum sunteți, căutați nod în papură și spuneți că un mic atât de lung se răcește înainte de-a fi mâncat și își pierde astfel din farmec, bucătarii care se ocupă de el vă amendează pesimismul: ei bine, nu, micul n-a fost prăjit integral, ci se prăjește pe parcurs, în timp ce e mâncat. Episodul capătă în acest fel un aer de *happening* suprarrealist. Pasul următor ar fi ca fiecare bucureștean să-și aleagă și să-și

prăjească singur bucata de mic, iar pasul de pe urmă ar fi, desigur, un megamic pe care să-l construiască împreună toții cetățenii capitalei, sau măcar ai unui sector.

Nu e singura ispravă mezeliformă a României în zi festivă. O privire peste umăr le amintește celor interesați că, în decembrie 2008, fostul primar Sorin Oprescu binecuvântează cel mai lung cârnat din lume, lung de 392 de metri. Categorie, 2008 e un an de referință, un soi de omolog parodic al lui 1938, câtă vreme tot atunci – și tot în România – prinde contur și cel mai mare tort cu frișcă și fructe din lume, greu de peste 200 de kilograme. Și tot în 2008, de data asta de Crăciun, capitala e luată în stăpânire de „cei mai mulți Moși din lume care împart cadouri în același oraș”, 3939 la număr.

Revenind la micul cel (mai) mare, e de evocat și îndemnul fostului edil Marian Vanghelie, adresat tot în zi de sărbătoare simpatizanților veniți să mănânce, să bea și să chefuiască la prețuri – cum altfel? – mici: „Oprți grătarele, vorbește domnul Geoană!” Slugărnicia unsuroasă de partid a sunat de puține ori mai mustos. E imposibil ca după un asemenea apel să-i mai sară cuiva muștarul. Și e greu de crezut că, citind într-o altă lumină lucrarea lui Mircea Eliade, *Aspecte ale mitului*, greu clasabilul domn Vanghelie nu va fi fost tentat să scrie la rându-i un eseu cu titlul *Aspecte ale micului*. Mai ales că i s-au creat condiții.

Miron Cozma a fost protagonistul unui reportaj difuzat pe la începutul săptămânii la Kanal D. Compatibilitatea dintre postul TV și personajul în chestiune e deplină. Pe de o parte, Kanal D poartă în însăși denumirea lui aluzia rigolei. Pe de altă parte, scurgerile de limbaj și de comportament ale lui Miron Cozma nu puteau găsi un mai bun canal – sau poate Kanal – de evacuare. Sigur, pentru un post TV cu o exigență iremediabil anemică, domnul Cozma este pesemne expresia enciclopedismului de tip nou. Avem de-a face cu un om care și-a prins la pălărie atât de multe pene, încât e de mirare că nu încep să se elimine între ele. Miron Cozma este sau a fost inginer, ortac, căpetenie de răzmeriță, rocker, poet, amarez tomonic, practicant de arte marțiale, impresar, președinte de club de fotbal, bătaș, vedetă de televiziune, politician etc. Același Miron Cozma, către care un Giorgio Vasari sau un Pico della Mirandola n-ar putea privi decât invidios și umil, urmează să fie – încap puține dubii – președintele României.

Miron Cozma nu e primul impostor care jinduieste după fotoliul prezidențial. Și nu va fi nici ultimul. E simplu. Câtă vreme poate candida oricine, va candida – logic – oricine. Câtă vreme depunerea candidaturii nu va fi precedată, sau măcar urmată, de un control psihiatric, drumul spre farsă

va fi neted și asfaltat. Lumea încă și-i amintește pe unii dintre candidații cei mai bizari: evazionistul fiscal Constantin Ninel Potârcă, agresorul domestic Raj Tunaru, escrocul Nati Meir, karatistul Marian Bătăiosu și, peste toți, spectacolul biped Mihai Florin Nahorniac, strănepot al lui Ștefan cel Mare și posesor de fotografii în care apare alături de Muammar al-Gaddafi. Cei mai mulți dintre ei au ajuns la închisoare în loc de Cotroceni, fără ca asta să grăbească elaborarea unor criterii de triere care să nu mai permită noroiului să se creadă nufăr.

Kanal D l-a înfățișat pe Miron Cozma în logica prezentărilor de colecții vestimentare: primăvară-vară și toamnă-iarnă. Și trebuie spus că omul reușește să se păstreze la aceeași cotă a ridicolului, indiferent de sezon. Iată-l, de pildă, pe Miron Cozma în rit estival, hârjonindu-se cu valurile care se sparg de țărmul mării, ridicând câte un picior, cum a văzut în filmele cu Van Damme, și tocând aerul cu mișcări cu care de obicei toci vinetele pentru salată. Iată-l și în varianta hibernă, în decorul alb al unui parc din București, ba căzând teatral pe spate în zăpadă, ba chelfănind *à la manière* de Steven Seagal un copac care, spre cinstea lui, s-a mărginit la o expectativă seniorială și încremenită. Va fi dorit, poate, Miron Cozma să-i ardă și un cap în (fi)gură copacului, cum i-a făcut lui Dănuț Lupu în 1998 la Petroșani, dar poetul din el l-a prevenit la timp că un copac cu trăsături umane e o simplă personificare și că singura urmare concretă a contactului fizic cu un trunchi noduros e hemoragia.

E Miron Cozma, cel de la televizor și din realitate, victima fantasmelor mesianiste? Așa s-ar părea, câtă vreme omul ia de bun ce i-a spus cândva Adrieian Videanu, spre a testa, probabil, *côté*-ul paranoic al personajului: „Băi, Miroane, ăia 75% care nu merg la vot pe cine crezi că așteaptă?” Firește,

nu e singura dovadă că viitorul candidat la președinție nu mai locuiește în realitatea noastră. Cu un an și ceva în urmă, pe când își găsisse loc la postul de televiziune Vătafu TV, Miron Cozma se lăuda că urmează să modereze o emisiune în care va vorbi pe skype cu Paul Goma. E de presupus că, la auzul vestii, Dalai Lama, Salman Rushdie și Adele se vor fi înscris febril pe lista de așteptare, gata să mituiască zdravăn spre a prinde un loc în față.

Recunosc cinstit, nu sunt pregătit să trăiesc sub autoritatea prezidențială a lui Miron Cozma. Și cred cu stăruință că locul anumitor oameni, candidați sau nu, e în cămașa de forță. Singura parte bună a ceea ce Miron Cozma anunță drept triumf personal la viitoarele alegeri e marea lui găselniță de campanie, pe care a deconspirat-o în același reportaj de la Kanal D. Ei bine, domnul Cozma nu va ține discursuri oamenilor strânși să-l audă, ci le va recita din poeziile proprii. Pentru orice iubitor de literatură, vestea e o lovitură în plex. Ca poet, Miron Cozma reușește să se plaseze chiar sub versificările infantile ale lui Corneliu Vadim Tudor, ceea ce nu-i deloc simplu. Sper că, reproducând aici un fragment din creația mironcozmiană – pe când un volum cu titlul *Făt-Frumos din abataj*? –, voi face reclama cuvenită poetului și-l voi ajuta să adune cât mai multă lume la mitingurile din campanie, unde oamenii vor veni doar cu felia de pâine, cir- cul fiind asigurat din oficiu. Așadar:

„Astăzi este sărbătoare,
Inima-n piept ne tresare,
Cântec, dans și voie bună,
Mirii-ncep viața-mpreună,
Mireasa e ca o floare,
Ca o stea strălucitoare,

Și mirele fericit
Lâng-a lui stea a-nflorit.“

Imnul mirilor

Dacă ar auzi aceste versuri, copacul bumbăcit de Miron Cozma în parc s-ar usca de la rădăcină.

Din două, una: ori Octavian Hoandă nu are ce să caute la Realitatea TV, ori postul în chestiune trebuie rebotezat Irealitatea. Nu e prima dată că scriu despre acest moderator care își consideră invitații bronzuri ale nației, chiar dacă se numesc Radu Tinu sau Alex Mihai Stoenescu. Și nu e prima dată când retina și timpanul publicului au de suferit la contactul cu el. S-a mai întâmplat ca Octavian Hoandă să gafeze în fața invitaților și a privitorilor. S-a mai întâmplat să fie prins pe picior greșit. S-a mai întâmplat să se exprime agramat. Dar parcă niciodată hibeile lui Octavian Hoandă nu s-au împletit atât de trainic ca în ediția în care moderatorul s-a prefăcut că se ocupă de Târgul de carte Bookfest și de chestiunea literaturii române. Niciodată propagarea de informații false, carențele de exprimare, derapajul de la chestiune și înotul în apele măloase ale ridicolului n-au fost puse mai bine în lumină.

Lucrurile au început prost încă de la clipul de promovare, când cel care a dat voce textului a accentuat cuvântul „editor” pe a doua silabă în loc de a treia. Când pronunți „editör” în loc de „editör” în avanpremiera unei emisiuni despre cărți și edituri, începi deja să vorbești de funie în casa spânzuratului. Iar când, ca realizator, tu, Octavian Hoandă, spui în chiar primele fraze „de două ori mai mult”, funia

se face ștreang. Mă rog, să tratăm lucrurile cu indulgență și să acceptăm că astea ar fi pedanterii (deși nu sunt). Important e, nu-i așa?, conținutul. Iar conținutul, a asigurat Octavian Hoandă, însemna o discuție cu „crema scriitorimii române, cele mai fine spirite din lumea noastră literară”. Am ciulit urechile și am căscat ochii. Fusesem în fiecare zi la Bookfest și așteptam să urmăresc „crema” în acțiune. Parcă vedeam afișul: Nora Iuga, Octavian Soviany, Ioana Pârvulescu, Dan Lungu, Gabriel Liiceanu, Adriana Bittel, Radu Vancu, Gabriela Adameșteanu, Dan C. Mihăilescu, Mircea Cărtărescu, Dinu Flămând, Tania Radu, Lucian Dan Teodorovici, Radu Aldulescu, Marta Petreu, Andrei Pleșu – o mulțime. Aveai de unde alege. Octavian Hoandă și-a prezentat invitații, punând în glas obișnuitul amestec de miere și ulei și neuitând să adauge că mai sus de atât nu se poate. Iată-i: Florian Bichir, Horia Alexandrescu, Sorin Bocancea, Doru Tompea, Ion Bogdan Lefter, Christian Crăciun, Caius Dobrescu și George Arion. Micile nepotriviri dintre lista mea și lista lui Octavian Hoandă m-au descumpănit puțin, dar nu m-au deșurubat. În fond, fiecare cu opțiunile lui, deși e neclar ce-i recomandă pe domni Bichir și Alexandrescu, și poate nu doar pe ei, pentru rolul de glazură a scriitorimii române. E la fel de neclar cum de n-a găsit Octavian Hoandă nici măcar o scriitoare demnă de-a sta la aceeași masă cu crema masculină. Altfel spus, cu cremul.

Că Bookfest s-a dovedit un simplu pretext pentru o agendă de plan secund n-a fost o surpriză. N-a mirat nici că moderatorul a virat spre chestiunea plagiatelor, chit că nu asta fusese tema anunțată. (În fond, plagiatele sunt un fenomen grav, care combină furtul cu impostura, și merită o discuție onestă.) Altele au fost stuporile de care va fi avut parte orice om de bună-credință care s-a uitat la *Realitatea românească*. Una